

Tlačová správa

Bratislava, 09.03.2021

Akými vlastnosťami disponujú slovenskí učitelia?

Národný ústav certifikovaných meraní a vzdelávania (NÚCEM) realizuje od 1. augusta 2018 národný projekt spolufinancovaný zo zdrojov EÚ s názvom Medzinárodné hodnotenie kľúčových kompetencií dospelých (PIAAC). Súčasťou tohto projektu je aj výskum kľúčových kognitívnych a nekognitívnych kompetencií pedagogických zamestnancov SR (ďalej len učiteľov) s využitím testovacieho nástroja *Vzdelávanie a zručnosti Online*. Vďaka finančnej podpore Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a prostriedkom dobrovoľných príspevkov SR pre OECD, ktoré umožňujú realizáciu spoločných projektov SR a OECD, sme pri príprave tejto analytickej štúdie mohli spolupracovať aj s odborným analytickým tímom OECD.

„Školy plnia výchovno-vzdelávacie ciele Znamená to, že musia svojich absolventov pripraviť nielen po kognitívnej stránke, ale dôležitý je aj proces utvárania osobnosti a rozvoj kompetencií žiakov pre uplatnenie sa v modernej spoločnosti a na neustále meniacom sa trhu práce“, hovorí Filip Galleé, projektový manažér projektu PIAAC, a dodáva: „Pozornosť vo výskume sa preto sústredila aj na osobnostné charakteristiky pedagogických zamestnancov regionálneho školstva, ktoré majú zásadný vplyv na kvalitu každodenných interakcií medzi učiteľom a žiakom a zároveň vplývajú aj na rozvoj osobností žiakov a ich zručností“.

Výskum bol realizovaný na vzorke 2 014 učiteľov z celého Slovenska, z toho 958 bolo zo základných škôl a 1 056 zo stredných škôl. Priemerný vek respondentov bol 43,5 roka, pomer žien a mužov predstavoval 78 % k 22 %, čo korešponduje aj s dátami z medzinárodnej štúdie OECD TALIS ohľadom veku a zastúpenia pohlaví v slovenskom školstve. Cieľom tohto výskumu bolo analyzovať a vyhodnotiť úroveň preferencie osobnostných charakteristík *Päťfaktorového modelu osobnosti (Big Five model)* učiteľov základných a stredných škôl. Zámerom bolo zistiť, ako sa osobnostné črty líšia podľa veku, pohlavia alebo podľa typu školy a zároveň, ako súvisia so subjektívnym vnímaním zdravia a psychickej pohody či profesijnými zámermi učiteľov.

Čo predstavuje *Päťfaktorový model osobnosti (Big Five model)*?

Už samotný názov prezrádza, že ide o koncept, ktorým sa merajú charakteristické črty osobnosti v piatich dimenziách. Päťfaktorový model osobnosti tvoria **svedomitosť** (conscientiousness), **extroverzia** (extroversion), **prívetivosť** (agreeableness), **otvorenosť** (openness) a **emocionálna vyrovnanosť** (emotional stability). Každý z účastníkov výskumu si prostredníctvom online dotazníka vyberal zo 104 dvojíc výrokov také tvrdenia, ktoré ho najlepšie vystihujú. Tie boli následne vyhodnotené v rámci piatich hlavných dimenzií a 13 poddimenzií (osobnostných charakteristík), z ktorých vzišli zaujímavé výsledky.

Akí sú slovenskí učitelia?

V sebahodnotení všetkých zúčastnených učiteľov najviac dominovala osobnostná dimenzia **svedomitosť** v zastúpení charakteristík ako *organizovanosť* a *sebadisciplína*, ďalej **extroverzia** v poddimenzii *asertivita* a **prívetivosť** v poddimenzii *spolupráca*. Najmenej prítomné charakteristiky patrili *spoločenskosti (extroverzia)*, *prispôsobivosti (emocionálna vyrovnanosť)*, *zvedavosti (otvorenosť)* a *veľkorysosti (prívetivosť)*. Napríklad, v dimenzii **extroverzia** to znamená, že učitelia majú nižšiu mieru záujmu o spoločenské interakcie, ale v rámci triedy prejavujú rozhodné a asertívne správanie. V dimenzii **prívetivosť** majú väčšiu náklonnosť k tímovej spolupráci, no ochota zdieľať čas a prostriedky je nižšia.

Štatisticky významné sú aj rozdiely medzi učiteľmi základných a stredných škôl v dimenzii **otvorenosť**. V charakteristikách *zvedavosť* a *intelektuálnosť* učitelia základných škôl v sebahodnotení reportovali nižšie preferencie ako učitelia stredných škôl. Znamená to, že stredoškolskí učitelia majú väčší záujem vzdelávať sa a vnímajú samých seba ako viac intelektuálne zameraných. Učitelia základných škôl sa vnímajú ako menej ambiciózní a prispôsobiví než učitelia gymnázií, no zároveň viac veľkorysí ako ich kolegovia zo stredných odborných škôl.

Čo sa týka rozdielov v osobnostných charakteristikách podľa pohlavia a veku, muži viac manifestovali **otvorenosť** a **emocionálnu vyrovnanosť**, ženy **svedomitosť** a **extroverziu**. Zároveň možno konštatovať, že **svedomitosť** s vekom rastie a **extroverzia** naopak klesá.

Prečo sú výsledky a analýzy výskumu dôležité a v čom prospešné?

„Získanie obrazu o osobnostných charakteristikách učiteľov môže pomôcť ministerstvu školstva nastaviť kontinuálne vzdelávanie takým smerom, aby pokrylo oblasti, ktoré môžu pomôcť učiteľom k efektívnej práci pre potreby 21. storočia“, vysvetľuje Galleé.

Na základe výskumu vieme, že aspekty líderstva (asertivita, sebadisciplína) sú v charakteristikách dominantné a prítomné, učitelia by zároveň mohli profitovať z tréningu zručností zameraných na *prispôsobivosť* (**emocionálnu vyrovnanosť**). Analýza dát potvrdila, že učitelia s nižším skóre v emocionálnej vyrovnanosti intenzívnejšie vnímajú stres a častejšie prežívajú úzkosť, strach.

„Zvýšenie zručnosti efektívne zvládať negatívne emócie a vyrovnávanie sa s neistotou a zmenami môže prinesť mnohým učiteľom prospech v každodenných situáciách a dlhodobo zlepšiť spokojnosť v práci. Zároveň je to zručnosť, ktorá je dôležitá aj pre samotných žiakov. Ved' nie nadarmo sa hovorí, že ak je spokojný učiteľ, je spokojný aj žiak (a rodič)“, pokračuje Galleé.

Okrem emocionálnej vyrovnanosti je potrebné zamerať sa aj na *zvedavosť*, *kreativitu* či *intelektuálnosť*. Implementácie prvkov kreativity a zvedavosti do vzdelávania učiteľov môže zohrávať dôležitú rolu pri zavádzaní inovátnych prvkov a nových technológií do vyučovania.

„Máme za to, že ‚otvorení‘ učitelia dokážu u žiakov vyvolávať záujem o učivo, zároveň rozvíjajú kreatívne a kritické myslenie, čím rozvíjajú zručnosti, ktoré sú dôležité nielen pre vstup do sveta práce, ale aj pre každodenný život“, dodal Filip Galleé, projektový manažér národného projektu *Medzinárodné hodnotenie kľúčových kompetencií dospelých (PIAAC)* z NÚCEM.

Celá analýza:

https://www.nucem.sk/dl/4870/M%C3%A4kk%C3%A9%20zrucnosti%20ucitelov%20z%C3%A1kladn%C3%BDch%20a%20stredn%C3%BDch%20C5%A1k%C3%B4l_2021.pdf